

Mazuek, Teresa

Wyniki badań ratowniczych na wielokulturowym stanowisku 54 w Dorohusku, woj. chełmskie

---

Archeologia Polski Środkowowschodniej 2, 73-77

1997

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

TERESA MAZUREK

WYNIKI BADAŃ RATOWNICZYCH NA WIELOKULTUROWYM STANOWISKU 54 W DOROHUSKU, WOJ. CHEŁMSKIE

Ratownicze badania wykopaliskowe na stanowisku 54 w Dorohusku podjęte zostały w związku z planowaną budową stawu rybnego. Stanowisko zlokalizowane jest na niewielkim wyniesieniu na lewym brzegu rzeki Udał, niedaleko jej ujścia do Bugu (ryc. 1A). Badania ratownicze na stanowisku podjął w sierpniu 1996 roku mgr W. Ratajczyk z PSOZ w Chełmie, zakładając niewielki wykop nr 2 (ryc. 1B) na krawędzi NE wybierzyska, powstałego przez sukcesywne niwelowanie wyniesienia spychaczem. W obrębie tego wykopu zlokalizowany został obiekt 2¹. W celu dokładniejszego rozpoznania stanowiska wytyczono wykopy 3, 4, obejmujące krawędź wybierzyska wzdłuż osi NW-SE oraz wykop 5 wzdłuż osi NE-SW, nawiązując się do wykopu 2 W. Ratajczyka.

Łącznie przebadano powierzchnię około 4 arów, odkrywając 47 obiektów². Obiekty te, najprawdopodobniej o charakterze osadowym, zawierały niezbyt liczny materiał ceramiczny, drobne fragmenty polepy, węgli drzewnych i kamienie. W niektórych obiektach natrafiono na fragmenty kości zwierzęcych, często spalonych. Wśród odkrytych obiektów na uwagę zasługuje wymieniony wyżej - nr 2, który w planie płaskim rysował się jako owalne zaciemnienie o wypełniku z czarnego piasku, zawierające liczne fragmenty ceramiki (niektóre ze śladami wtórnego przepalenia - ryc. 3: a-d), fragmenty spalonych kości zwierzęcych oraz szklany paciorek z wkładką ze złotej folii (ryc. 2: b). Podobny charakter wypełniśka miały obiekty 16, 19 i 26, zawierające jednak znacznie skromniejszy zestaw zabytków (ryc. 2: f,g; ryc. 3: a).

W obiekcie 37, o mało wyraźnym planie płaskim i profilu, znaleziono fragment czapkowatej pokrywki kultury pomorskiej oraz dość liczne fragmenty naczyń wazowatego o lekko wychylonej na zewnątrz szyjce i nieznacznie pogrubionym brzegu. Pokrywka zdobiona jest kanelurami w układzie kół koncentrycznych. Naczynie posiada zbliżone zdobienie w postaci zwielokrotnionych, poziomych żłobków, obejmujących górną partię brzuśca i część szyjki oraz odchodzących od nich pasm żłobków ukośnych (ryc. 3: k).

¹ Obiekt 1 wyznaczony w obrębie wykopu 1 przez mgr. W. Ratajczyka, został zlokalizowany na południowym skraju stanowiska i określony jako skupisko ceramiki w układzie mocno zaburzonym przez spychacz.

² Obiekty 6, 7, 46 uznane jako prawdopodobne, okazały się naturalnymi przegłębieniami-zaciemnieniami w obrębie warstwy kulturowej.

Najmłodszą pozycję chronologiczną spośród odkrytych obiektów zajmuje obiekt 44, w którym znaleziono fragmenty naczyń średniowiecznego (ryc. 3: l). Jest to najprawdopodobniej pozostałość niewielkiego paleńska, na co wskazują liczne węgielki drzewne.

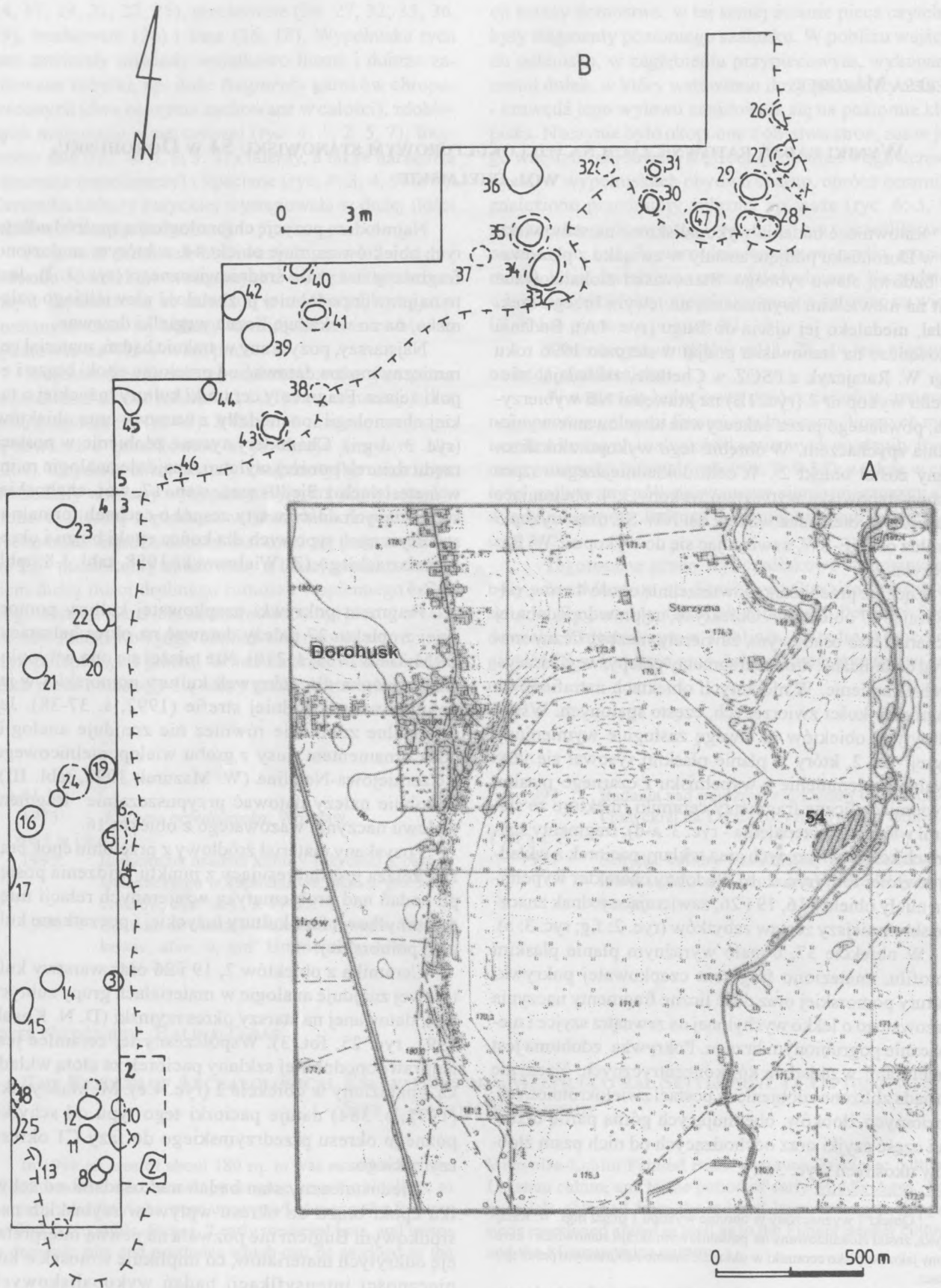
Najstarszy, pozyskany w trakcie badań, materiał ceramiczny można datować od przełomu epoki brązu i epoki żelaza. Fragmenty ceramiki kultury łużyckiej o takiej chronologii, pochodzący z warstwy oraz obiektów (ryc. 3: d-g,i). Charakterystyczne zdobienie w postaci rzędu dziurek poniżej wylewu, znajduje analogie m.in. w materiałach z Siedliszcza, stan. 17, woj. chełmskie, stanowiących dość zwarty zespół o cechach formalno-stylistycznych typowych dla końca epoki brązu i okresu halsztackiego (Z. Wichrowski 1988, tabl. I-8, tabl. III 2-6).

Fragment pokrywki czapkowatej kultury pomorskiej z obiektu 37 należy datować na okres halsztacki D (M. Gedl 1968, s. 210). Nie mieści się ona w typologii S. Czopka dla pokrywek kultury pomorskiej w jej południowo-wschodniej strefie (1992, s. 37-38). Jej oryginalne zdobienie również nie znajduje analogii, poza ornamentem miski z grobu wielopopielnicowego z Czerniejowa-Natalina (W. Mazurek 1992, tabl. III). Podobnie należy datować przypuszczalnie fragment wylewu naczyń wazowatego z obiektu 16.

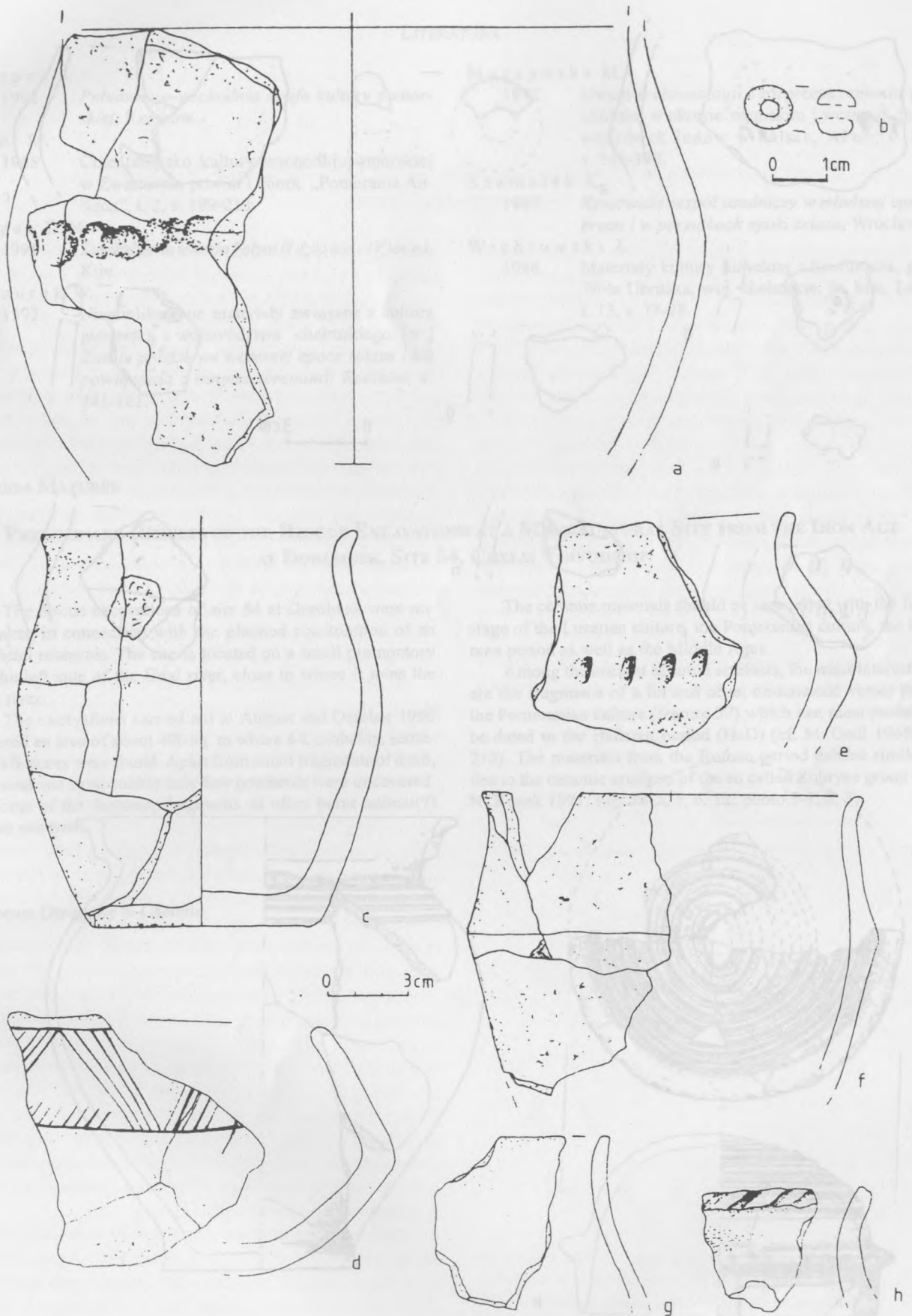
Pozyskany materiał źródłowy z przełomu epok brązu i żelaza jest interesujący z punktu widzenia postępu badań nad problematyką wzajemnych relacji między schyłkową fazą kultury łużyckiej i początkami kultury pomorskiej.

Ceramika z obiektów 2, 19 i 26 oraz warstwy kulturowej znajduje analogie w materiałach grupy zubryckiej, datowanej na starszy okres rzymski (D. N. Kozak 1991, ryc. 25, fot. 3). Współczesny tej ceramice jest najprawdopodobniej szklany paciorek ze złotą wkładką, znaleziony w obiekcie 2 (ryc. 4:e). M. Mączyńska (1972, s. 384) datuje paciorki tego typu od schyłku późnego okresu przedrzymskiego do fazy C1 okresu rzymskiego.

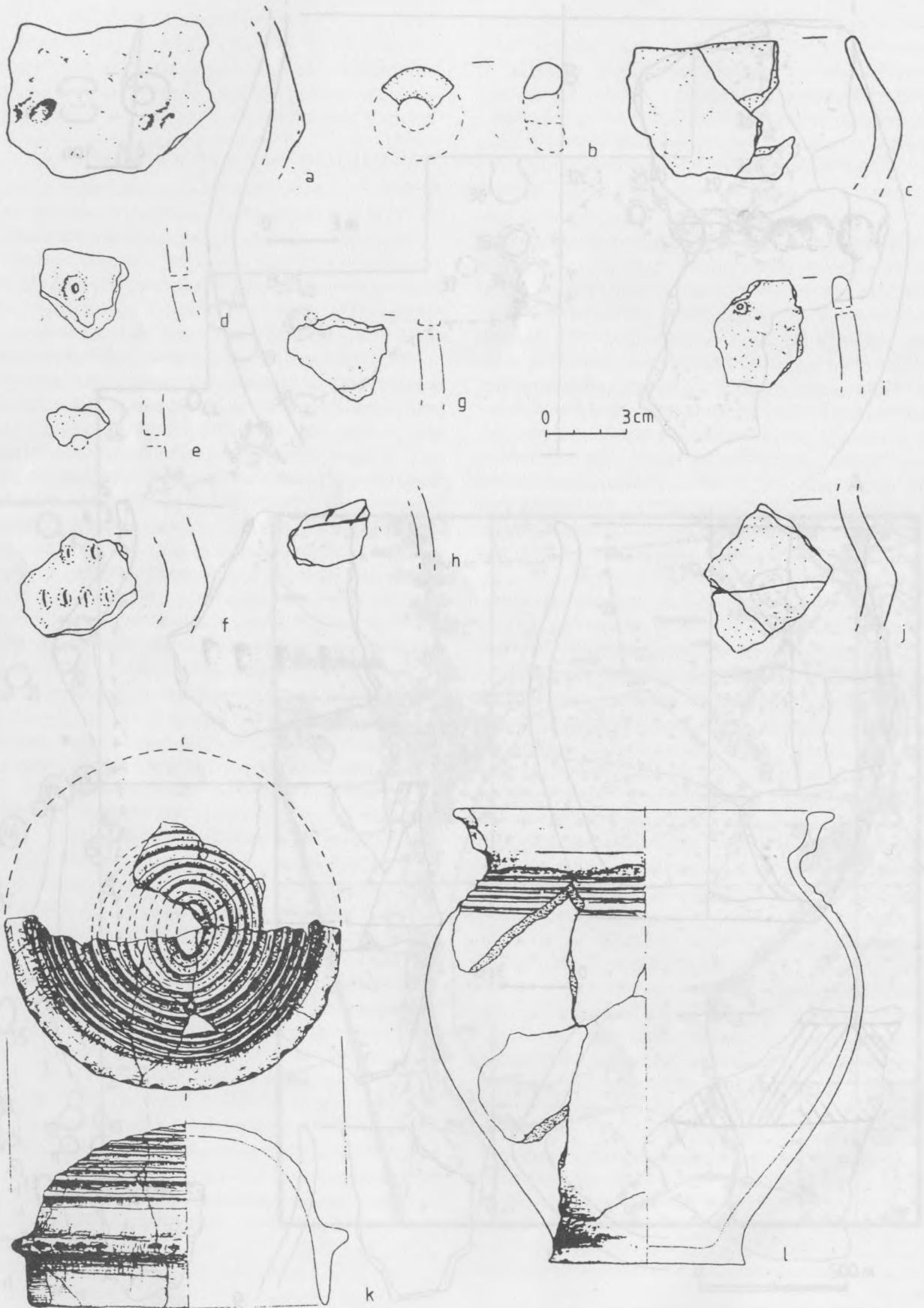
Niedostateczny stan badań nad osadami od schyłku epoki brązu do okresu wpływów rzymskich nad środkowym Bugiem nie pozwala na pewną interpretację odkrytych materiałów, co implikuje wniosek o konieczności intensyfikacji badań wykopaliskowych w tym regionie.

Ryc. 1. Dorohusk, stan. 54, woj. chełmskie. A - lokalizacja stanowiska. B - plan sytuacyjny obiektów.

Ryc. 2. Dorohusk, stan. 54, woj. chełmskie. Wybór zabytków: b - szkło (rys. E. Hander i T. Mazurek).

Ryc. 3. Dorohusk, stan. 54, woj. chełmskie. Wybór zabytków: b - szkło (rys. E. Hander i T. Mazurek).

LITERATURA

- Czopek S.
1992 *Południowo-wschodnia strefa kultury pomorskiej*, Rzeszów.
- Gedl M.
1968 Cmentarzysko kultury wschodniopomorskiej w Zwartowie, powiat Łęborg, „Pomorania Antiqua”, t. 2, s. 189-213.
- Kozak D. N.
1991 *Etnokulturna istorija Volyni (Iv. do n.e. - IV v.n.e.)*, Kiiv.
- Mazurek W.
1992 Niepublikowane materiały związane z kulturą pomorską z województwa chełmskiego, [w:] *Ziemia polskie we wczesnej epoce żelaza i ich powiązania z innymi terenami*, Rzeszów, s. 241-161.
- Mączyńska M.
1972 Uwagi o chronologii i rozprzestrzenieniu paciorków w okresie rzymskim i wczesnej fazie wędrówek ludów w Polsce, *APol.*, t. 17, s. 349-390.
- Szamałek K.
1987 *Kruszwicki zespół osadniczy w młodszej epoce brązu i w początkach epoki żelaza*, Wrocław.
- Wichrowski Z.
1988 Materiały kultury łużyckiej z Siedliszcza, gm. Wola Uhruska, woj. chełmskie, *St. Mat. Lub.*, t. 13, s. 13-28.

TERESA MAZUREK

PRELIMINARY RESULTS OF THE RESCUE EXCAVATIONS AT A MULTICULTURAL SITE FROM THE IRON AGE AT DOROHUSK, SITE 54, CHELM VOIVODSHIP

The rescue excavations of site 54 at Dorohusk were undertaken in connection with the planned construction of an artificial reservoir. The site is located on a small promontory on the left side of the Udal river, close to where it joins the Bug river.

The excavations carried out in August and October 1996 covered an area of about 400 sq. m where 44, probably, settlement features were found. Apart from small fragments of daub, charcoal and stone rubble only few potsherds were uncovered. In some of the features, fragments of often burnt animal(?) bones occurred.

Muzeum Okręgowe w Chełmie

The ceramic materials should be associated with the final stage of the Lusatian culture, the Pomeranian culture, the Roman period as well as the Middle Ages.

Among the ancient ceramic artefacts, the most interesting are the fragments of a lid and of an ornamented vessel from the Pomeranian culture (feature 37) which can most probably be dated to the Hallstatt period (HaD) (cf. M. Gedl 1968, p. 210). The materials from the Roman period exhibit similarities to the ceramic artefacts of the so called Zubryce group (D. N. Kozak 1991, Fig. 18-2, 5, 6, 12; photo 3-1, 2, 3).

